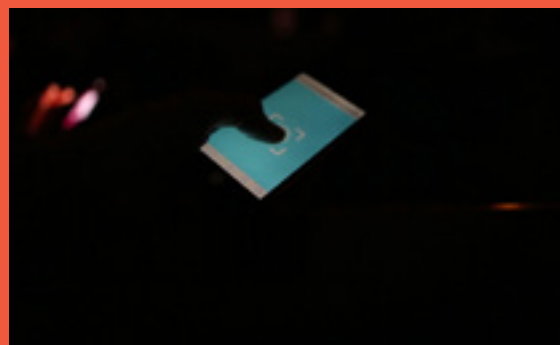

André Nuchelmans

De telefoon als stemvork

Het Smartphone Orchestra

Boven:
Instructiefilm
voor Smartphone
Orchestra en detail
tijdens een
performance
Onder:
Smartphone
Orchestra tijdens
Nationale Jongeren
Herdenking, 4 mei
2017. Fotografie:
Salih Kiliç

Bij Wildvreemd – een lab voor innovatieve mediabeleving – zijn ze nogal sceptisch over de pogingen van de culturele sector om jongeren naar de gevestigde kunsten te trekken. 'Het is zinvoller jongeren te bereiken via nieuwe vormen van kunst', aldus artistiek leider Steye Hallema. 'Wij willen mensen op een nieuwe manier leren kijken en niet op de traditionele manier.' Een van de projecten die hij bedacht was

het Smartphone Orchestra. Op het World Minimal Music Festival in Muziekgebouw aan 't IJ in het voorjaar van 2016 werd een pilot van het project gepresenteerd. Niet lang daarna hing Eric van Eerdenburg, directeur van het Lowlands Festival, aan de telefoon. Of ze dit in de Bravotent op Lowlands konden doen dat jaar.

Publieksparticipatie

Het Smartphone Orchestra probeert mensen via hun smartphone fysiek bij elkaar te brengen in plaats van dat iedereen individueel met zijn telefoon bezig is. Op het World Minimal Music Festival moesten mensen daartoe een app downloaden, die verschillende partijen van een muziekstuk over de beschikbare mobieltjes verdeelde. Zo produceerden alle smartphones samen het gehele muziekstuk. 'Dat is nog wel te doen als er 25 mensen meedoen', vertelt Hidde de Jong, die verantwoordelijk is voor het technische gedeelte. 'Maar met een Bravotent waar 6000 mensen in kunnen, wordt het een ander verhaal. Het downloaden van een app kost meer tijd en is een hoop gedoe.' Daarom werd er uitgeweken naar een website. Hallema fungeerde als presentator op het podium en gaf een toelichting op het project. De nieuwe techniek, via web audio, maakt het mogelijk het project overal uit te voeren waar een internetverbinding voorhanden is en er kunnen tien tot duizenden mensen tegelijk aan meedoen.

Op Lowlands gaf het Smartphone Orchestra nog een zelfstandig concert, een volgende stap was samenwerking tussen telefoons en orkest. Dat werd het Antwerp Symphony Orchestra. Voor het seizoen 2017/2018 schreef het Smartphone Orchestra drie muziekstukken die door het publiek en het orkest samen werden uitgevoerd. Door bijvoorbeeld het publiek met de telefoon te laten schudden bracht elke telefoon een klokgeluid voort terwijl het orkest zijn eigen partij speelde. 'Het vergt een andere concentratie van de concertzaal', legt Hallema uit. 'Het is een vorm van publieksparticipatie waarbij iedereen persoonlijk een bijdrage aan het geheel levert.' De initiators zitten vol met ideeën. 'Je kunt de telefoon een toon laten voortbrengen die de eigenaar vervolgens na moet zingen', vertelt Hallema enthousiast. 'Alhoewel veel mensen beweren niet te kunnen zingen, blijkt iedereen dat toch redelijk goed te kunnen. Zo kunnen ze actief bijdragen aan een muziekstuk en is de telefoon een soort stemvork.'

Ontwikkelingen gaan snel

Nu de eerste projecten succesvol zijn verlopen, willen de mensen van Wildvreemd een volgende stap zetten. Daarbij moeten ze voor het ontwikkelen van de technologie en het schrijven van de

muziek een beroep doen op externe financiering zoals fondsen. 'Bij de eerste aanvragen ging dat nog vrij gemakkelijk', vertelt Marieke Nooren, creatief producent bij Wildvreemd. 'Het was nieuw en dat we direct voor een groot festival als Lowlands gevraagd waren, hielp ook.' Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, Fonds 21 en het Fonds Podiumkunsten leverden een financiële bijdrage om de ontwikkeling mogelijk te maken. Nu ze geld voor research & development nodig hebben, wordt het moeilijker. 'Het valt niet mee om iemand bij een fonds uit te leggen wat we precies doen en bovendien weten we in het begin van een project nog niet wat het precieze eindresultaat zal zijn. Als je veel met techniek werkt en vanuit de gebruikerservaring, moet je tussendoor steeds met je publiek testen en tweaken', licht Nooren toe. 'Maar zodra we zeggen dat we met het publiek samenwerken, word je in het hokje amateurkunst gestopt', vult Hallema aan. 'Om geld los te krijgen is het belangrijk ondernemerschap aan te tonen, maar naar optredens in het buitenland wordt vaak niet gekeken. Doe je een aanvraag bij het Fonds Podiumkunsten, dan moet je ook in de regio spelen en heeft het voordeel als je daar gevestigd bent. Daar is niets mis mee, maar wij zitten in Amsterdam.' Nooren: 'Het is wel even puzzelen voor we een goede aanvraag bij een fonds kunnen doen.'

Bovendien is moeilijk te voorspellen hoe een project er precies uit gaat zien. 'De technologische ontwikkelingen gaan zo snel, dat we nu niet kunnen voorspellen wat over twee jaar mogelijk is', aldus De Jong. 'Tot een jaar terug konden we geen gebruikmaken van een microfoon in de iPhone. Over twee jaar zijn de luidsprekers waarschijnlijk een stuk verbeterd, waardoor we weer andere stukken kunnen maken.'

In de tussentijd gaan ze bij Wildvreemd door en zijn er plannen om theater en multimedia met elkaar te verbinden in een interactieve voorstelling, ontwikkelen ze virtual-realityprojecten en zijn ze bezig met een interactieve theaterervaring waarmee het publiek de invloed van algoritmes op ons gedrag zelf live met elkaar kan ervaren. 'We willen mensen op een nieuwe, andere manier leren denken, ruiken, horen', legt De Jong uit. Hallema: 'Die ieder-voor-zich-functie van de mobiele telefoon draaien we om naar een apparaat dat iedereen met elkaar verbindt.' ●